T 7/12077
İmz

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan
410

04.04/2006

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA 47186

İlgi: a) Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı ifadeli, 15/02/2006 tarihli ve A.01.0.GNS. 0.10.00.02-18268 sayılı yazınız,
b) 24/02/2006 tarihli ve 236 sayılı yazımız.

İlgi (a) yazınız ekinde alınan, İstanbul Milletvekili Emin Şirin tarafından Bakanlığımıza yöneltilip yazılı olarak cevaplandırılması istenilen 7/12077 Esas No.lu soru önergesine ilişkin cevaba esas teşkil edecek bilgilerin derlenebilmesi için ilgi (b) yazımızla ek süre istenilmiş olup, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 99. maddesi uyarınca hazırlanan cevap örneği iki nüsha halinde ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Cemil ÇİÇEK
Bakan

EK:
Soru önergesi cevabı (2 adet)

DAĞITIM:
Gereği :
TBMM Başkanlığına

Bilgi :
Başbakanlığa

7/12077

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

.../.../2006

Sayın Emin ŞİRİN
İstanbul Milletvekili
T.B.M.M.

Bakanlığımıza yöneltilip yazılı olarak cevaplandırılması istenilen 7/12077 Esas No.lu soru önergesinin cevabı aşağıda sunulmuştur.

I - A) Anayasanın; 9. maddesinde, yargı yetkisinin Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılacağı; 138. maddesinde, hâkimlerin görevlerinde bağımsız oldukları ve Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanî kanaatlerine göre hüküm verecekleri; hiçbir organ, makam, merci veya kişinin yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremeyeceği, genelge gönderemeyeceği, tavsiye ve telkinde bulunamayacağı; 140. maddesinde, hâkimlerin, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre görev ifa ettikleri; 142. maddesinde, mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usullerinin kanunla düzenleneceği; 159. maddesinin birinci fıkrasında, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kurulacağı ve görev yapacağı;

13/05/1981 tarihli ve 2461 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanununun 3. maddesinde, Kurulun bağımsız olduğu,

24/02/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 9. maddesinin birinci fıkrasında, her yıl alınacak aday sayısının, avukatlık mesleğinden alınacaklarla birlikte Türkiye Adalet Akademisinin görüşü alınmak suretiyle, kadro ve ihtiyaç durumuna göre Adalet Bakanlığınca tespit edileceği; ikinci fıkrasında, yazılı yarışma sınavı ile mülâkatta başarı gösterenlerin başarı derecelerine göre sıraya konularak Adalet Bakanlığınca önceden belirlenen ihtiyaç sayısına göre adaylığa atanacakları; son fıkrasında ise, yarışma sınavı, mülâkat ve 8. maddenin (g) bendinin uygulanmasına ilişkin hususların yönetmelikle düzenleneceği,

Hükümlerinin yer aldığı malûmlarıdır.

B) Söz konusu hükümler çerçevesinde, Bakanlığımızca hazırlanan Adlî ve İdarî Yargıda Hâkim ve Savcı Adaylığı Yazılı Sınav, Mülâkat ve Atama Yönetmeliğinin 8. maddesine göre adaylar yazılı sınava tâbi tutulmakta; 21. maddesine göre yazılı sınavın gerektiğinde başka kurumlara yaptırılması mümkün olduğundan, Bakanlığımız ile Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) arasında imzalanan protokol çerçevesinde yazılı sınavlar bu Kuruma yaptırılmaktadır. Mülâkat sınavı ise söz konusu Yönetmeliğin 27. maddesinde belirtildiği üzere, hâkim sınıfından ve mesleğinde temayüz etmiş kişiler olan Müsteşar veya görevlendireceği Müsteşar Yardımcısının Başkanlığında, Teftiş Kurulu Başkanı ile Ceza İşleri, Hukuk İşleri ve Personel Genel Müdürlerinden oluşan Mülâkat Kurulu tarafından, aynı Yönetmeliğin 28. maddesi uyarınca, ilgilinin ifade ve bir konuyu kavrayıp özetleme ve değerlendirme yeteneği, davranışı, genel ve fizikî durumu dikkate alınarak yapılmaktadır. Adaylığa atananlardan, iki yıllık adaylık dönemi sonrası, Türkiye Adalet Akademisince meslek öncesi eğitim sonunda yapılan yazılı sınavında başarılı olanların dosyaları mesleğe kabul kararı için Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna sunulmakta ve

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

.../.../2006

Yüksek Kurulca durumu uygun bulunanların mesleğe kabullerine, uygun olmayanların ise kabul edilmemelerine karar verilmektedir. Hâkimlik veya Cumhuriyet savcılığı mesleğine kabul tümüyle Kurulun yetkisinde olup, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yapılan yazılı sınav ile hâkim sınıfından ve mesleğinde temayüz etmiş kişiler aracılığıyla yapılan mülâkat sınavında, yargı bağımsızlığını etkileyici bir durumun söz konusu olmadığı düşünülmektedir.

C) Öte yandan; mukayeseli hukuk incelendiğinde;

a) İngiltere'de; yargının idaresi ile ilgili olarak herhangi bir kurul veya konseyin kurulmasının öngörülmediği; yargının idaresi bağlamında hâkimlerin mesleğe kabulü, atanması, terfileri, yargı organlarının fizikî ihtiyaçlarının karşılanması gibi konulardan sorumlu olan ve iktidardaki siyasî partilerden bağımsız bir Adalet Bakanlığı ya da resmî adıyla Anayasal İşler Departmanı bulunduğu; hâkimleri, meslekî yeterlilikleri ve davranışları bakımından takip etmek yetkisinin Adalet Bakanına ait olduğu; hukuk lordları, Temyiz Mahkemesi hâkimleri ve Yüksek Mahkeme hâkimlerinin görevden uzaklaştırılmalarının ancak Avam ve Lordlar Kamarasının birlikte alacağı bir kararla mümkün olduğu;

b) Almanya'da da; yargının idaresi ile ilgili olarak herhangi bir kurul veya konseyin kurulmasının öngörülmediği; hâkimlerin atanması ve özlük hakları ile ilgili konularda federal veya eyalet adalet bakanlıklarının yetkili olduğu; hâkimlerin bağımsızlığı ve statüsünün Federal Anayasa ile teminat altına alındığı ve hâkimlik statüsünün federal düzeyde bir çerçeve kanunla düzenlendiği; ayrıca çerçeve kanun hükümlerine uygun olmak koşulu ile eyaletlere de hâkimlerin statüsü ile ilgili kanun yapma yetkisi tanındığı; hâkimlere tanınan bağımsız statünün savcılara tanınmadığı; zira, savcıların devlet memuru olarak kabul edildiği; savcı olabilmek için hâkim olmanın gerektirdiği kriterlerinin hepsinin arandığı; savcıların atanmaları ve özlük işlerinin federal ve eyalet adalet bakanlıkları tarafından yürütüldüğü;

c) Fransa'da; yargı bağımsızlığını sağlamak üzere 1958 Anayasası ile Hâkimler ve Savcılar Yüksek Konseyinin kurulduğu; 1993 yılından beri Konseyin 16 üyesinin bulunduğu; bu üyelerin 1'inin Senato, 1'inin Millet Meclisi Başkanı, 1'inin Sayıştay tarafından seçilerek gönderildiği; Konsey üyelerinin çoğunluğunu yargı mensuplarının bizzat kendi aralarından seçtiği; bunlardan 6'sını kürsüdeki hâkimlerin, 6'sını da savcıların seçtiği; Devlet Başkanı ve Adalet Bakanının Konseyin doğal üyesi olduğu; Konseyin başkanlığını Cumhurbaşkanının, yardımcılığını da Adalet Bakanının yaptığı; Konsey kararlarına karşı Danıştay'a başvurmanın mümkün olduğu; Konseyin yetkilerinin daha çok hâkimlerin atanmaları, terfileri ve disiplin işlemleri etrafında toplandığı; Konseyin, hâkim ve savcılara ilişkin konuları iki ayrı bölümde görüştüğü; hâkimlerin seçimi ve atanmasının, bu bölümlerin, disiplin konularının ise, Cumhurbaşkanı ve Adalet Bakanının da katılmadığı Büyük Kurulun yetkisinde olduğu; Konseyin disiplin kararlarına karşı yargı yolunun kapalı tutulduğu; mahkemelerdeki idarî işlemlerin Adalet Bakanlığının sorumluluğu altında hareket eden teftiş birimi tarafından düzenli olarak incelemeye tabi tutulduğu, incelemenin sonucu disiplin işlemlerinin başlatılmasını gerektirmesi halinde durumun Hâkimler ve Savcılar Yüksek Konseyine aktarıldığı; sekretarya hizmetlerinin Adalet Bakanlığı tarafından yerine getirildiği;

d) İtalya'da; yargının bağımsızlığını teminat altına almak için Anayasanın 105. maddesiyle 1947 yılında İtalyan Yüksek Yargı Konseyinin kurulduğu; Konseyin halihazırda 27 üyesinin bulunduğu; Konseyin her dört yılda bir tamamen yenilendiği; Konseyin Başkanının Devlet Başkanı olduğu; ancak Devlet Başkanının Konseydeki yetkilerinin

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

.../.../2006

sembolik bir nitelik arzettiği ve esaslı konuların görüşüldüğü toplantılara katılmadığı; Yargıtay Başkanı ve Başsavcısının Konseyin doğal üyesi olduğu; 16 üyenin yargı mensupları arasından ve yargı mensupları tarafından seçildiği; bu seçimin gerçekleşmesinde tamamiyle İtalyan Hâkimler Birliğinin etkisinin görüldüğü; 8 üyenin ise en az 15 yıllık meslek tecrübesi olan hukuk akademisyenleri ve avukatlar gibi hukukçu olan kişiler arasından Parlamento tarafından seçildiği; adayların siyasî partiler tarafından Parlamentoya sunulduğu ve Genel Kurul tarafından gizli oyla seçildiği; İtalyan Anayasasında, Yüksek Yargı Konseyinin kararlarına karşı yargı yolunun kapalı olduğuna dair bir hükme rastlanmadığı, Konseyin idarî bir organ olarak kabul edilmesinden dolayı, kararlarına karşı idarî yargı yolunun açık olduğunun düşünüldüğü; hâkimlerin mesleğe kabulleri ile Adalet Bakanlığının teklifi üzerine ve görüşü alındıktan sonra atanmaları hâkimlerin atanmaları ve terfileri konularında Konseyin yetkili olduğu; disiplin işlemleri ve hâkimlerin görevlerine son vermenin de Konseyin yetkileri arasında yer aldığı;

e) Hollanda'da; Parlamento tarafından kabul edilen ve 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren "Yargı Konseyi Kanunu" ile yargının organizasyonu ve idaresinin yeniden tanzim edilerek "Ulusal Yargı Konseyi" adında yeni bir Konseyin oluşturulduğu; Konseyin oluşumu bakımından, Başkanı da içeren 3 üyenin yargı mensubu olmasının gerektiği; Konseyin tüm üyelerinin Adalet Bakanı tarafından 6'şar yıllık dönem için atandığı; üyelerin aynı görev için yeniden atanabildiği; Anayasada Konsey kararlarının yargıya götürülmemesine dair kısıtlayıcı bir hüküm bulunmadığı; mahkemelerin görevlerini düzgün bir şekilde yerine getirip getirmediğinden Konseyin sorumlu olduğu; Konseyin daha özelde, yargıya ait bütçe ve bütçe tahsislerine karar vermek, yargının idaresi, hâkimlerin niteliklerinin geliştirilmesi ve danışma görevleri ile donatıldığı; Konseye ayrıca yargı alanında politika belirleme yetkisi de verildiği; adlî işbirliği, personel yönetimi ve atamalar, otomasyon, idarî konuların da bu kapsamda değerlendirildiği; Konseyin bünyesinde, yaklaşık 90 kişinin çalıştığı ve 5 bölümden oluşan "Konsey Bürosu Başkanlığı"nın bulunduğu; Konseyin yargıya ait bütçenin tahsisinde yetkili kurum olması sebebiyle, ihtiyacı olan bütçeyi kendisi için ayırabildiği;

f) Belçika'da da; yargının idaresi ile ilgili olarak Anayasa ile öngörülen bir kurulun bulunmadığı ancak, alt ve üst düzey hâkimler ve savcıların temsilcileri ile yasama, üniversite, hukuk mesleği ve sivil toplum temsilcilerinden müteşekkil 44 kişilik bir Kurulun bulunduğu; Kurul üyelerinin seçiminde yasama, yargı ve sivil toplumun rol oynadığı; Kurul üyelerinin görev süresinin dört yıl olduğu; hâkimleri seçme ve atamanın, terfilerini kararlaştırmanın ve mahkemelerin idaresinin Kurulun yetkisi dahilinde bulunduğu;

g) İspanya'da; Anayasanın 122. maddesi uyarınca yargının idaresi için "Yargı Erki Genel Konseyi"nin kurulduğu; söz konusu maddeye göre Konseyin; Yüksek Mahkeme Başkanının başkanlığında 20 üyeden oluştuğu; üyelerin 12'sinin hâkimler ve savcılar arasından, 4'ünün Temsilciler Meclisi tarafından, 4'ünün ise Senato tarafından Kral'a önerildiği ve atamanın Kral tarafından yapıldığı; Anayasanın, Konseyin işlemlerinin yargıya götürülemeyeceğine dair bir hüküm içermediği; Konseyin, savcılık teşkilâtı üzerinde yetkili olmayıp, yalnızca hâkimlerle ilgili olarak mesleğe kabul, atama, Anayasa Mahkemesi gibi yüksek mahkeme üyeliklerine atamalarda öneride bulunma, nakil, terfi, mahkemelerin denetlenmesi, hâkimler hakkındaki disiplin işlemlerinin yürütülmesi ve eğitim gibi konular ile yargı ile ilgili konularda veri toplama ve bu verileri değerlendirme, yine yargı alanında

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

.../.../2006

politika belirlenmesinde tavsiyelerde bulunmakla yetkili olduğu; Konseyin kendi özerk bütçesinin bulunduğu;

h) İrlanda'da; yargının sorunlarını incelemek üzere kurulan bir komite tarafından 1996 yılında İsveç Yüksek Yargı Konseyi model alınarak bir kurulun oluşturulmasının önerildiği ve 1998 yılında Kurulun oluşturulduğu ancak bu Kurulun anayasal bir organ niteliğinde olmadığı; 17 üyeden oluşan Kurulda üst düzey hâkim ve savcının yanında, yürütme, hukuk mesleği ve adliye personeli ile sivil toplum temsilcilerinin bulunduğu; 4 yıl süre ile görev yapmak üzere seçilen Kurul üyelerinin seçiminde yürütme, yargı ve sivil toplumun yetkili olduğu; Yüksek Mahkeme Başkanı ile üst, bölge ve gezici mahkeme başkanlarının Kurula doğal üye olarak katıldığı; Kurulun bütçe, eğitim ve mahkemelerin yönetimi konusunda yetkili olduğu; mahkemelere tahsis edilen bütçenin idaresi ve bu bütçenin mahkemeler arasında ihtiyaca göre dağıtımının da tamamen Konseyin yetkisi dahilinde bulunduğu; Adalet Bakanlığının yalnızca yargı personelinin ve hâkimlerin maaşlarını ödemekle sorumlu olduğu; kamuya, yargının işleyişi ile ilgili bilgi aktarma, mahkemelerin fizikî altyapı ihtiyaçlarını karşılama, yargıya erişim konusunda bireylere gerekli kolaylıkları sağlama, hâkimleri ve adlî personeli atama konusunda ise Konseyin herhangi bir yetkisinin bulunmadığı; hâkimlerin atanmasının, Adlî Atamalar Komisyonunun Hükûmet için hazırlamış olduğu bir listenin Hükümet tarafından uygun bulunmasını takiben Devlet Başkanı tarafından gerçekleştirildiği; hâkimlerin disiplin işlemlerinin yürütülmesinde Konseye herhangi bir söz hakkı tanınmadığı; Konseyin kendisine ait bütçesinin, binasının ve ayrı bir sekreteryasının bulunduğu; Konseyin kendisine verilen görevleri yerine getirebilmek için, mülk edinme, sözleşme akdetme, personelini eğitme ve yetiştirme, mahkeme harçlarının artırılması veya eksiltilmesi yönünde Adalet Bakanına teklif götürme yetkilerine sahip olduğu;

ı) Yunanistan'da; Anayasanın 90. maddesinde Yüksek Yargı Konseyinin oluşumunun düzenlendiği; alt ve üst düzey hâkimler ve savcıların temsilcilerinden oluşan Konseyin üye sayısının 15 olduğu; Yüksek Mahkeme Başkanı ve Başsavcının Konseyde doğal üye olarak yer aldığı; diğer üyelerin kura ile seçildiği; Kurul üyelerinin görev sürelerinin bir yıl olduğu; Konsey kararlarına karşı yasa yolunun açık olduğu; Adalet Bakanının Konsey kararlarını en yüksek yargı organının genel kuruluna götürebildiği; hâkimleri seçmek ve atamanın ve terfilerini kararlaştırmanın Konseyin yetki alanında olduğu;

Anlaşılmaktadır.

II – Bakanlığımızca, her dönemde kamuoyunun gündeminden düşmeyen yolsuzlukla mücadele konusuna büyük önem verilmektedir.

Anayasanın 9. maddesindeki yargı yetkisinin Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılacağı hükmü ile 138. maddesindeki hâkimlerin görevlerinde bağımsız oldukları, Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanî kanaatlerine göre hüküm verecekleri, hiçbir organ, makam, merci veya kişinin, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremeyeceği, genelge gönderemeyeceği, tavsiye ve telkinde bulunamayacağı yönündeki amir hükümleri de göz önünde bulundurularak, mevcut genelgelerin yürürlükten kaldırılması ve güncellenmesi çalışmaları sonunda Bakanlığımızca hazırlanıp yayımlanan ve tüm teşkilâtımıza duyurulan 01/01/2006 tarihli ve 7 sayılı "Yolsuzluk olaylarına ilişkin soruşturmalar ve kovuşturmalar" konulu Genelgeyle, yıllardan beri toplum içinde sosyal bir yara haline gelen ve bazı kamu görevlilerince işlenen görevi ihmal veya kötüye kullanma, rüşvet, zimmet, resmî evrakta sahtecilik gibi suçlar

7/12077

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

.../.../2006

nedeniyle yürütülen soruşturmaların bir an önce sonuçlandırılmasının, suçu sabit bulunanlara kanunlarda belirtilen cezaların zamanında ve etkili bir şekilde uygulanmasının, toplumumuzun kanunlara karşı olan saygısını ve adalete olan güven duygusunu artıracağına vurgu yapılarak; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu, 1156 sayılı Kanuna Mugayir Tahakkuk ve Tediye Muamelatını İhbar Edenlere İkramiye İtasına Dair Kanun, 2531 sayılı Kamu Görevlerinden Ayrılanların Yapamayacakları İşler Hakkında Kanun, 3069 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği ile Bağdaşmayan İşler Hakkında Kanun, 237 sayılı Taşıt Kanunu, 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun, 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu, 434 sayılı Kamu İhale Kanunu, 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu, 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu, 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine, 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakebesi Hakkında Kanunda, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda ve 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun gibi, mevzuatımızda, doğrudan veya dolaylı olarak yolsuzlukla mücadeleye ilişkin hükümlerin varlığına dikkat çekilerek; suç teşkil eden her türlü rüşvet ve yolsuzluk olaylarının meydana gelmesi durumunda, Cumhuriyet savcıları tarafından olaylara derhal el konulması, usul ve kanun hükümleri çerçevesinde gerekli olan soruşturmanın başlatılması, bu tür suçlara ilişkin soruşturmaların bizzat Cumhuriyet savcıları tarafından yürütülmesi, suç delillerinin sağlıklı ve eksiksiz bir şekilde toplanması suretiyle suçun fail ya da failleri hakkında açılacak olan davaların süratle ve isabetle sonuçlandırılmasına katkı sağlanması istenmiştir.

Ayrıca, yolsuzlukla etkili bir şekilde mücadele edilebilmesini sağlamak amacıyla, bahsi geçen Kanunlarla ilgili olarak uygulamada yaşanan sorunlar, Bakanlığımız ve diğer ilgili kamu kurumlarıyla belirli dönemlerde yürütülen toplantı, seminer ve eğitim faaliyetleri çerçevesinde ele alınmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Cemil ÇİÇEK
Bakan